

ajuntament de palafrugell
arxiu municipal
servei de gestió documental i arxiu

FONS CENTRE FRATERNAL

ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

Codi de referència

AMP (Arxiu Municipal de Palafrugell)

Nivell de descripció

Fons

Títol

Formal: Centre Fraternal

Data (es)

1873-1996

Volum i suport

6'60 ml (62 unitats d'instal·lació, 2 carpetes i 4 rodets de microfilm).

ÀREA DE CONTEXT

Nom del productor

Centre Fraternal

Història del productor

L'any 1887 es dissolia la societat *El Palafrugellense* i part dels seus antics socis van ser els impulsors de la creació dels dos casinos més representatius del poble: El Centre Fraternal i el Centre Obrer.

El Centre Fraternal es va constituir formalment el novembre de 1887. La seva primera ubicació va ser al carrer de Sant Martí, però el 1894 ja es troba domiciliat

al carrer Santa Margarida, on hi havia el cafè El Siglo. A finals de 1897 es defensa la necessitat d'adquirir un local. Es decideix la compra del local propietat de Manuel Jubert i Marqués, situat a la plaça Nova, que estava ocupat pel Cafè d'Orient i el casino L'Aliança.

Els primers estatuts del Centre daten de 1887 però s'hi van fent diferents modificacions al llarg dels anys.

La font principal d'ingressos consistia en la quota dels socis però també l'explotació del cafè o consergeria. Per ser admès com a soci calia que la sol·licitud estigués signada per dos altres socis.

Cal destacar el caràcter lúdic però també el caràcter cultural del Centre; des de l'inici es celebraven conferències i es va crear una biblioteca que l'any 1931 es trasllada al segon pis de l'edifici, lloc on encara és actualment. La biblioteca tenia una secció d'hemeroteca rica en revistes i periòdics de tot tipus i d'ideologies diverses, d'àmbit local, comarcal, nacional i també internacional.

Al Centre Fraternal s'hi ha organitzat activitats musicals, representacions de teatre, sessions de cinema però sobretot balls.

L'any 1939 passava a anomenar-se oficialment Centro Español tot i que popularment seguia essent anomenat el Fraternal. El nom original es recuperà el 1977.

Història arxivística

La documentació es conservava al Centre Fraternal, i una part es trobava a les golfes de l'edifici. Documentació afectada per fongs i per coloms ha estat tractada l'octubre de 2009.

Dades sobre l'ingrés

Cessió en règim de comodat. Conveni signat el 20 d'abril de 2009. L'octubre de 2009 i l'abril de 2010 es realitzen nous ingressos. Ingrés 19/2012, ingrés de fotografies.

ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

Abast i contingut

El fet que el Centre Fraternal neixi de la secessió de la societat *El Palafrugellense* i que part dels antics socis siguin els fundadors d'aquesta nova societat fa que ens trobem amb documentació del casino *El Palafrugellense* dins del fons del Centre Fraternal.

El fons documental ens permet conèixer el funcionament del Centre Fraternal, quines activitats s'hi realitzaven i la seva evolució des de finals s.XIX i s.XX. La documentació més voluminosa és la que fa referència a la part econòmica incloent-hi els llibres de comptabilitat, les factures i pagaments i la documentació bancària. Una altra part de la documentació a destacar és la correspondència d'entrada i sortida, on hi podem trobar contractes i contactes amb orquestres per tal de realitzar els balls i animacions al Centre. És interessant la correspondència dels anys 30, sobretot durant la Guerra Civil; en les cartes es fa referència a la dificultat d'aconseguir subministres per al cafè o als problemes per poder fer arribar la premsa internacional a causa de la guerra.

Cal destacar també els documents de compra del local, del qual se'n paguen deu mil pessetes al comptat, i s'acorda una xifra de dos mil cinc-centes que es pagaran anualment durant 32 anys (s'hi localitza una carta del propietari en què es queixa que el pagament del primer any no es realitza, però després consta que se li paguen dos anys junts). Tenen el seu interès els préstecs de socis del 1898. Són abundants els cartells relacionats amb els balls i altres activitats i també els cartells de cinema.

Sistema d'organització

La documentació s'ha classificat per funcions i activitats de l'entitat.

1. Govern del centre
  - 1.1. Llibres d'actes
  - 1.2. Reglaments i estatuts
  - 1.3. Consultes / eleccions
2. Administració i gestió
  - 2.1. Gestió de les finances
    - 2.1.1. Llibres de comptabilitat
    - 2.1.2. Documentació bancària
    - 2.1.3. Factures
    - 2.1.4. Subvencions
  - 2.2. Gestió del patrimoni
    - 2.2.1. Escritures i lloguers
    - 2.2.2. Assegurances
    - 2.2.3. Projectes d'obres
    - 2.2.4. Inventaris
    - 2.2.5. Contribucions i impostos
  - 2.3. Correspondència d'entrada i sortida

- 2.4. Personal
  - 2.4.1. Plantilla
  - 2.4.2. Contractes
  - 2.4.3. Cotització a la seguretat social
- 2.5. Socis / afiliats
  - 2.5.1. Sol·licitud de socis
  - 2.5.2. Llistats de socis
  - 2.5.3. Títols de socis
  - 2.5.4. Avisos i convocatòries a socis
  - 2.5.5. Rebuts de quotes de socis
- 3. Activitats culturals i socials
  - 3.1. Balls
    - 3.1.1. Contractació orquestres
    - 3.1.2. Pagaments a l'SGAE
    - 3.1.3. Timbres de l'estat per espectacles
    - 3.1.4. Pagaments a orquestres
- 4. Material imprès
  - 4.1. Cartells
    - 4.1.1. Cartells de balls
    - 4.1.2. Cartells de cinema
    - 4.1.3. Cartells activitats diverses
  - 4.2. Targetes de balls / fulls / tiquets
  - 4.3. Tampons i timbres
- 5. Imatges
- 6. Biblioteca
  - 6.1. Catàlegs
  - 6.2. Llibres
- 7. Mostra d'unitats d'instal·lació
- 8. Casino *El Palafrugellense*

Informació sobre avaluació, tria i eliminació

La documentació és de conservació permanent.

Incrementos

El fons correspon a una entitat que està activa a l'actualitat, per tant és possible que es realitzin noves incorporacions de documentació. Hi ha part de la

documentació situada a les golfes de la seu de l'entitat que està pendent de valorar el seu estat i la seva possible incorporació.

ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

Condicions d'accés

L'accés a la documentació del fons és públic segons l'acord de cessió del fons documental del Centre Fraternal a l'Ajuntament de Palafrugell.

Condicions de reproducció

Les reproduccions de documentació es regiran segons la normativa del Reglament del Servei d'Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Palafrugell.

Llengües i escriptures dels documents

Castellà i català.

Característiques físiques i requeriments tècnics

La major part dels documents que formen part de la unitat de descripció es troben en bon estat tot i la documentació afectada pels efectes dels coloms i fongs ha estat tractada.

Per poder visualitzar les actes microfilmades del fons cal un aparell lector de microfilm, equipament disponible a la sala de consulta.

Instruments de descripció

S'ha elaborat un inventari del Fons Centre Fraternal (realitzat per Núria Casellas i Noguer amb direcció de M. Concepció Saurí).

ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

Existència i localització dels originals

Els originals de la unitat de descripció es troben a l'Arxiu Municipal de Palafrugell.

Documentació relacionada

Part del fons es troba a la seu actual del Centre Fraternal.

Biblioteca del Centre Fraternal. El catàleg és consultable en línia al web de la Biblioteca de Palafrugell (Catàlegs de biblioteques/ Altres catàlegs).

Col·lecció de cartells i programes, AMP.

Col·lecció de programes de la Festa Major, AMP.

Fons i col·leccions d'imatges, AMP.

Targetes i programes, àlbum Impremta Palé, AMP.

Biblioteca auxiliar (reserva), AMP. Estatuts i reglament interior del Centre Fraternal (edició 1994).

A l'Arxiu Municipal de Girona, Fons Ricard Giralt i Casadessús. 10 plànols (núm. 69 a 78) de Martí Sureda i documentació complementària al lligall 10. 1898.

A l'Arxiu Històric de Girona, documentació referent a associacions al fons del Govern Civil. I a la biblioteca del mateix arxiu hi ha una edició dels primers estatuts del Centre Fraternal de l'any 1888 (imatges R-05739-01 a 11, en tiff., jpeg, i pdf).

A l'Arxiu Municipal de Begur, en la biblioteca del Centre Artístic, es conserven llibres procedents del casino *El Palafrugellense*, amb el corresponent segell (imatges 06605-01, 02 i 03).

Bibliografia i altres fonts d'informació

BAGUÉ I VILÀ, Enric. *El Palafrugell popular. Tavernes, cafès, fondes, hostals, casinos, colles i cinemes*. Quaderns de Palafrugell. Ajuntament de Palafrugell. Diputació de Girona. 1995.

BONAL BASTONS, Teresa. SÀBAT ORTIZ, Núria. "El Centre Fraternal: més de cent anys d'història", *Palacio Frugelli. Miscel·lània*, Palafrugell. 1989.

"Casinos, cafè i cultura". *Revista de Girona*. Gener-febrer 2013.

Centre Fraternal. Ed. Centre Fraternal. Palafrugell. 1977.

FERRER, Baldiri. *El Baix Empordà*. Barcelona. 1970. pp. 229-254.

MARUNY CURTO, Lluís. *La biblioteca del Centre Fraternal de Palafrugell. (1887-1939)*. Estudis del Baix Empordà, volum 30. 2011. pp. 183-212.

OLLER, Oriol. *Música i festa a Palafrugell*. Quaderns de Palafrugell, núm. 19. Ajuntament de Palafrugell. 2010.

OLLER, Oriol i Yolanda CERVIÀ (coord.), *El Fraternal. 125 anys*, Centre Fraternal, 2012.

ÀREA DE NOTES

Notes

En substituir els arxivadors d'anelles d'origen per carpetes de conservació permanent, s'ha reduït la quantitat de metres que ocupa la documentació. S'ha decidit conservar una mostra d'aquestes carpetes d'anelles d'origen per les anotacions d'època que contenen.

L'ingrés d'abril de 2010 consta d'escriptures compreses entre 1897 i 1982, de convenis i contractes amb l'Ajuntament de Palafrugell de l'any 1985, de balanços comptables dels exercicis 1958-1960 i d'uns plànols de l'edifici del 1978 sense signar. És una documentació localitzada i aportada per la Junta del Centre Fraternal.

ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

Autoria i data(es)

Descripció realitzada per Núria Casellas i Noguera. Descripció finalitzada el març de 2009 i modificada l'octubre de 2009, el juny de 2010 i el febrer de 2013.

Fonts

Inventari del Fons Centre Fraternal.

Regles o convencions

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2007.